

<Titel>Module 5: DUTO-proces Vernietigen

<inleiding> Het DUTO-proces vernietigen omvat de activiteiten die nodig zijn om overheidsinformatie op een gecontroleerde manier door of in opdracht van de verantwoordelijke overheidsorganisatie te laten vernietigen. Zodat deze informatie niet meer kenbaar, vindbaar of reconstrueerbaar is.

<Kop>Procesbeschrijving

Het DUTO-proces vernietigen hangt samen met andere DUTO-processen. Het wordt voorafgegaan door registratie, want informatie moet geregistreerd zijn, om vernietigd te kunnen worden. Het kan ook volgen op migratie, wanneer achtergebleven informatie na een succesvolle migratie kan worden vernietigd. Vernietigen wordt door de wet vereist wanneer een bewaartermijn verstrijkt of wanneer er sprake is van formele vervanging.

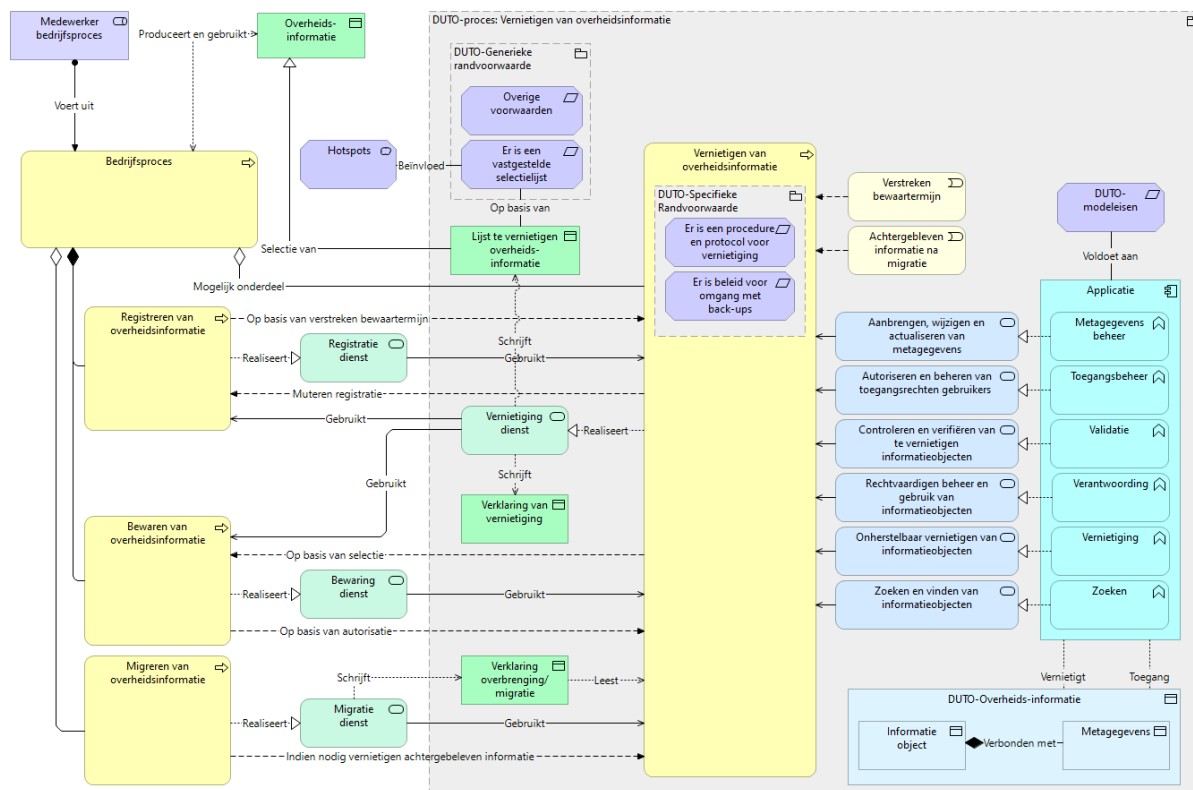
Een goede inrichting (zowel organisatorisch als functioneel) van het vernietigingsproces is noodzakelijk voor de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie. Een goede inrichting maakt het eenvoudiger om tijdig te vernietigen en draagt daarmee bij aan het [voldoen aan wet- en regelgeving](#). Denk hierbij niet alleen aan de Archiefwet, maar ook aan de AVG. [Rechtszekerheid](#) is ook gebaat bij tijdige vernietiging van informatieobjecten die (bijzondere) persoonsgegevens bevatten. Verder maakt een opgeruimde informatiehuishouding, waarin tijdig wordt vernietigd, het makkelijker om relevante informatie snel te vinden en te gebruiken. Dit draagt bij aan het [efficiënt en effectief uitvoeren van taken](#). Een laatste voorbeeld van een positieve bijdrage is het [door vernietiging verminderde effect van opslag en transmissie van gegevens op het klimaat](#).

Het is mogelijk dat onderdelen van informatieobjecten (onderliggende bestanden of gegevensobjecten) door meerdere informatieobjecten worden gebruikt, ieder met een eigen bewaartermijn. Wanneer informatieobjecten vernietigd moeten worden, kan het zijn dat de gerelateerde onderliggende bestanden of gegevensobjecten langer of permanent bewaard moeten worden, net zo lang als de langste bewaartermijn van het informatieobject waar zij aan gerelateerd zijn.

Hoewel metagegevens onlosmakelijk aan informatieobjecten verbonden zijn, kan het nodig zijn om bepaalde metagegevens te behouden. Bijvoorbeeld om de vernietiging vast te leggen, of voor de creatie van een zogeheten 'tombstone'. Dat is een 'grafschrift' waarin de vernietiging vermeld staat, dat weergegeven wordt wanneer een link naar het betreffende informatieobject wordt gebruikt. Of en welke metagegevens behouden blijven, kan worden bepaald bij het opstellen van een vernietigingsprotocol (zie verder bij de specifieke randvoorwaarden van deze module).

De inrichting van het DUTO-proces Vernietigen en de samenhang van dit proces met andere DUTO-processen wordt visueel weergegeven in plaat 5.1.

<Uitklapmenu>Plaat 5.1: Het DUTO-proces Vernietigen

<Pagina>Functies

Vernietigen wordt gerealiseerd door zes DUTO-functies die hieronder nader worden toegelicht, in de context van dit DUTO-proces. De volgorde die hierbij wordt aangehouden, is niet dwingend.

<Uitklapmenu> Metagegevensbeheer

Metagegevens die relevant zijn voor het vernietigingsproces, zijn bijvoorbeeld de einddatum van een contract, de bewaartermijn en de bijbehorende informatiecategorie uit de selectielijst. Met behulp van deze gegevens kan het moment van vernietigen berekend worden en een vernietigingslijst opgesteld worden. Er kan bij metagegevens ook gedacht worden aan inhoudelijke feiten die invloed hebben op de bewaartermijn, zoals het resultaat van een vergunningsaanvraag. De vernietiging zelf kan, als onderdeel van de verantwoording, ook door middel van metagegevens worden vastgelegd.

<Uitklapmenu> Toegangsbeheer

De gebruikers die binnen de organisatie verantwoordelijk zijn voor het vernietigen van informatieobjecten, moeten ook de daarvoor benodigde rechten hebben. En andersom moeten diegenen die binnen het vernietigingsproces geen verantwoordelijkheden hebben, ook geen toegang hebben tot dat proces. Bevoegdheden moeten op organisatorisch niveau (in een autorisatiematrix) en binnen applicaties (op basis van permissies) goed geregeld zijn.

<Uitklapmenu> Validatie

Het is nodig om de informatieobjecten die vernietigd gaan worden, goed te controleren. Om zo te bepalen of er uitzonderingscriteria gelden en (waar nodig) vernietiging op te schorten of uit te stellen. Op deze manier kan voorkomen worden dat informatieobjecten die bijvoorbeeld onder een [hotspot](#) vallen, ten onrechte vernietigd worden.

<Uitklapmenu> Verantwoording

Het vernietigingsproces kan achteraf gereconstrueerd worden. Dit kan door vast te leggen op welke manier vernietiging uitgevoerd is. En welke informatieobjecten door wie en wanneer zijn vernietigd. Dit gebeurt op basis van geaccordeerde vernietigingslijsten en een verklaring van vernietiging. Zo kan verantwoording afgelegd worden over het vernietigingsproces.

<Uitklapmenu> Vernietiging

De juiste informatieobjecten worden onherstelbaar vernietigd – een onomkeerbaar proces. Dit kan bijvoorbeeld door informatiedragers eenmalig of meervoudig te overschrijven, of door fysieke dragers te vernietigen. Hierbij houd je ook rekening met eventueel bestaande back-ups van deze informatieobjecten, of kopieën van die informatieobjecten die geen zelfstandig bestaansrecht hebben. Het kan nodig zijn om enkele metagegevens te behouden, bijvoorbeeld degene die het moment van vernietiging vastleggen.

<Uitklapmenu> Zoeken

Het proces van vernietiging is afhankelijk van het vermogen om informatieobjecten te vinden die voor vernietiging in aanmerking komen. De resultaten van een zoekslag kunnen vertaald worden in een overzicht (concept vernietigingslijst), dat elders in het proces gebruikt kan worden. Bijvoorbeeld voor validatie.

<Pagina> Overwegingen bij implementatie

Bij het toepassen van randvoorwaarden en modeisen voor het DUTO-proces Vernietigen kiezen organisaties een passend **<link naar generieke module> niveau van maatregelen</link>**. Deze keuze is gebaseerd op een organisatie-specifieke risicoanalyse en verschilt per toepassing. Verder kan het gekozen **<link>implementatiepatroon</link>** een rol spelen bij het vormgeven van dit DUTO-proces.

<Kop> Randvoorwaarden

De generieke randvoorwaarden (**>> link**) zijn van toepassing op het proces. Daarnaast zijn er de volgende aanvullende of specifieke randvoorwaarden:

- Er is een procedure voor het vernietigen, inclusief een protocol voor wijze van vernietigen en wijze van verantwoorden. Een onderdeel hiervan is bijvoorbeeld het inrichten van een proces om voor vernietiging in aanmerking komende informatieobjecten voorafgaand aan de vernietiging te controleren. (zie NPR-ISO/TR 15801:2009, 6.11). De [handreiking digitaal vernietigen](#) kan hierbij als bron worden gebruikt.
- Er is beleid voor de omgang met back-ups, waarin gespecificeerd is hoe lang deze bewaard moeten worden. Daarbij is in ogenschouw genomen welke periode wenselijk is, gezien vanuit de mogelijkheid om vernietigde informatieobjecten alsnog te herstellen. Uitgangspunt is dat deze periode zo kort mogelijk is.

<Pagina> Modeisen

Om de DUTO-functies in te richten die het DUTO-proces Vernietigen ondersteunen, is het nodig om onderstaande modeisen te implementeren. Houd daarbij rekening met de prioritering op basis van de MoSCoW-methodiek (Must have, Should have, Could have, Won't have) die is toegekend in de kolom "MoSCoW". Deze weging is bedoeld ter referentie. Zie de **<link>gebruiksaanwijzing bij het ontwerpstelsel voor meer informatie over de toepassing van de MoSCoW-prioritering**. De modeisen kunnen van toepassing zijn op een specifieke vakapplicatie, op een generieke DUTO-applicatie die DUTO-

functionaliteit levert, of op een voorziening waarmee een aanbieder hele DUTO processen uitvoert. Dat is afhankelijk van het gekozen <link> implementatiepatroon.

#	Eis	Functie	MoSCoW	Bronvermelding
V01	Het moet mogelijk zijn om voldoende metagegevens toe te kennen om het moment van vernietiging te kunnen berekenen.	Metagegevens-beheer	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.1
V02	Het moet mogelijk zijn om de bewaartermijn op verschillende aggregatieniveaus vast te leggen (bijv. dossier, document).	Metagegevens-beheer	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.1
V03	Het moet op elk aggregatieniveau mogelijk zijn om de bewaartermijn aan te passen.	Metagegevens-beheer	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.1
V04	Het moet mogelijk zijn om afwijkingen van een bewaartermijn te documenteren en toe te lichten.	Metagegevens-beheer	M	Handreiking Digitaal vernietigen
V05	Het moet mogelijk zijn om vernietiging alleen door bevoegde personen uit te laten voeren.	Toegangs-beheer	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.2.2
V06	Het moet mogelijk zijn om vernietigingslijsten beschikbaar te maken in een open bestandsformaat, conform de Norm Voorkeursformaten of een organisatiespecifieke standaard	Verantwoording	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.2.1
V07	Het moet mogelijk zijn om een rapport te genereren waaruit blijkt dat de in de vernietigingslijst vermelde informatieobjecten daadwerkelijk zijn vernietigd.	Verantwoording	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.5; Archiefbesluit art. 8
V08	Het moet mogelijk zijn om informatieobjecten en hieraan verbonden metagegevens te vernietigen.	Vernietiging	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.6; NEN-ISO 15489-1:2016, 9.9; BIO 8.3.2.3
V09	Het moet mogelijk zijn om informatieobjecten in één keer in alle aangesloten bronnen te vernietigen, voor zover hier bevoegdheid toe is.	Vernietiging	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.6

#	Eis	Functie	MoSCoW	Bronvermelding
V10	Het moet mogelijk zijn om een overzicht te creëren van informatieobjecten die voor vernietiging in aanmerking komen.	Zoeken	M	Handreiking Digitaal vernietigen
V11	Het is mogelijk om bewaartermijnen in bulk aan te passen en in stellen of dit met terugwerkende kracht moet, of vanaf een bepaalde datum. Tevens kan ook de reden van aanpassing worden vastgelegd.	Metagegevens-beheer	S	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.1
V12	Het is mogelijk om één of meerdere (gemandateerde) collega's toegang te geven tot (delen van) de vernietigingslijst zodat ze die kunnen beoordelen.	Toegangs-beheer	S	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.8
V13	Het is mogelijk om gebruikershandelingen in het vernietigingsproces vast te leggen.	Verantwoor-ding	S	NEN-ISO 15489-1:2016, 9.9
V14	Het is mogelijk om vernietigingslijsten te genereren op basis van beschikbare metagegevensvelden.	Verantwoor-ding	S	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.2
V15	Het is mogelijk om van vernietigingslijsten een geanonimiseerde en een niet-geanonimiseerde versie te maken.	Verantwoor-ding	S	Handreiking Digitaal vernietigen
V16	Het is mogelijk om de uitvoering van het vernietigingsproces te automatiseren (waar wenselijk en juridisch toegestaan).	Vernietiging	S	Handreiking Digitaal vernietigen NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.1
V17	Het is mogelijk om in bulk te vernietigen.	Vernietiging	S	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.6
V18	Het is mogelijk om in een overzicht van voor vernietiging in aanmerking komende informatieobjecten verwijzingen op te nemen naar de vermelde informatieobjecten.	Validatie	C	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.5; NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.1.5
V19	Het is mogelijk om een vernietigingsactie (tijdelijk) stop te zetten.	Vernietiging	C	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.1.4; Handreiking Digitaal vernietigen